

Ochrona praw człowieka poza Europą

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Pilna Akcja Wietnam: Więzień sumienia ks. Nguyen Van Ly ciężko chory*, tłum. Bartosz Kumanek, Marcin Natorski, 21.12.2009, dostępny w internecie: amnesty.org.pl [dostęp 12.02.2021].
- Źródło: *Raport roczny Amnesty International 2014/15. Sytuacja Praw Człowieka na świecie*, dostępny w internecie: amnesty.org [dostęp 23.07.2020].

- Źródło: Joanna Składowska, *Stan ochrony praw człowieka w wybranych państwach Ameryki Środkowej na przykładzie prawa do rzetelnego procesu*, s. 20, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 23.07.2020].
- Źródło: Rett Ryszard Ludwikowski, *Ochrona praw człowieka z perspektywy amerykańskiej oceny historycznego legatu Rady Europy*, s. 128, dostępny w internecie: scholarship.law.edu [dostęp 23.07.2020].
- Źródło: Robert Tabaszewski, *Międzyamerykański Trybunał Praw Człowieka jako panamerykański organ sądowniczy*, s. 85–86, dostępny w internecie: depot.ceon.pl [dostęp 23.07.2020].
- Źródło: Łukasz Głombicki, *Afryka dzika? O tym, jak korporacje łamią prawa człowieka i niszczą środowisko rozmawiamy z mozambijskim aktywistą*, 24.05.2012, dostępny w internecie: natemat.pl [dostęp 23.07.2020].
- Źródło: Maciej Andrzejewski, Marzena Cios, *Rola i przyszłość Afrykańskiego Trybunału Praw Człowieka i Ludów w regionalnym systemie ochrony praw człowieka*, s. 18–19, dostępny w internecie: prawo.uni.wroc.pl [dostęp 23.07.2020].
- Źródło: *ASEAN Human Rights Declaration*, tłum. własne, dostępny w internecie: asean.org [dostęp 23.07.2020].

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W Europie czy Ameryce Północnej o prawach człowieka mówiło się szerzej już w oświeceniu, natomiast w Azji i Afryce jest to temat stosunkowo nowy i niełatwy. W kulturach tych kontynentów inaczej bowiem widzi się jednostkę ludzką, a przez to także podejście do praw człowieka jest całkiem inne. Różnice wynikają najczęściej z kolektywnego postrzegania społeczności i stawiania interesów wspólnych nad prawami jednostki. Stąd teoria regionalizmu praw człowieka, która wskazuje na konieczność poszanowania lokalnych kultur i zwyczajów.

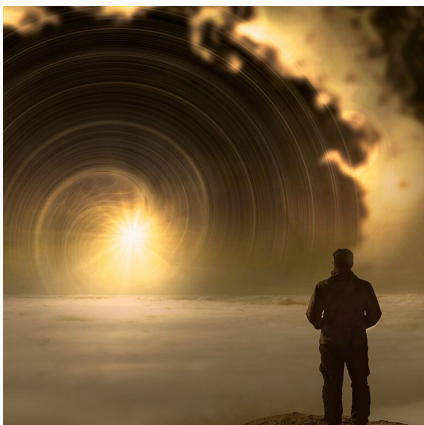
W tej lekcji przypomnisz sobie wiadomości na temat systemów ochrony praw człowieka poza Europą. Czytając ją, porównaj sposób przestrzegania tych praw na wymienionych kontynentach.

Twoje cele

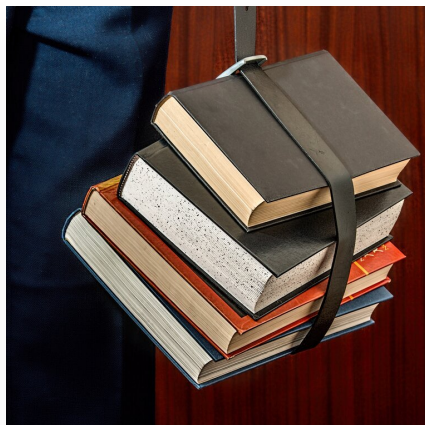
- Scharakteryzujesz regionalne systemy ochrony praw człowieka, które powstają na terenie Afryki i Azji.
- Porównasz instytucje występujące w regionalnych systemach ochrony praw człowieka i ich kompetencje.
- Ocenisz skuteczność działania regionalnych systemów ochrony praw człowieka.

- Wskażesz kulturowe ograniczenia uznania uniwersalizmu praw człowieka.

Dla zainteresowanych

System ochrony praw człowieka funkcjonujący w ramach ONZ

Ochrona praw człowieka w ramach Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)

System ochrony praw człowieka w ramach Rady Europy

Współczesne systemy ochrony praw człowieka. Ochrona praw człowieka w ramach Unii Europejskiej

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętaj, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest zignorowanie go i bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bój się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołuj się do podanych źródeł. Pamiętaj również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem własna wiedza nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć znane ci już fakty z interpretacją tekstu.

Ochrona praw człowieka w Ameryce

Ochrona wolności i [praw człowieka](#) w Ameryce opiera się na regionalnych dokumentach, przede wszystkim zaś na Karcie Organizacji Państw Amerykańskich (OPA) z 1948 r. i Powszechnej Deklaracji Praw i Obowiązków Człowieka (z grudnia 1948 r.). Przyjęła kształt **Amerykańskiej Konwencji Praw Człowieka** (tzw. Pakt San Jose z 1969 r., który wszedł w życie w 1978 r.), do której w 1988 r. dołączono Protokół dodatkowy dotyczący praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (nietworzących zobowiązań prawnomiędzynarodowych).

Kraje członkowskie OPA

Źródło: Keepscases, licencja: CC BY-SA 3.0.

Zgodnie z tą Konwencją, na straży praw człowieka stoi powstała w 1959 r. **Międzypamerykańska Komisja Praw Człowieka** z siedzibą w Waszyngtonie i utworzony w 1979 r. **Międzypamerykański Trybunał Praw Człowieka**. Obecnie Komisja sporządza raporty o przestrzeganiu praw człowieka w krajach OPA oraz decyduje o słuszności złożenia skargi do Trybunału zarówno przez osoby fizyczne, jak i organizacje pozarządowe; bezpośrednio do Trybunału skargę mogą wnieść tylko państwa będące członkami OPA i sama Komisja. Wyrok Trybunału może zobowiązać państwa, by zapewniły pokrzywdzonemu możliwość korzystania z naruszonych praw, a także do wypłaty odszkodowania. Spośród 35 krajów należących do OPA temu systemowi ochrony praw człowieka podlega 18 państw Ameryki Południowej i Środkowej.

Podstawowy katalog praw człowieka i zasady ich ochrony w Ameryce są podobne do systemu Rady Europy (łącznie ze zniesieniem kary śmierci). Specyfiką systemu amerykańskiego jest pojawienie się w Konwencji kategorii obowiązków rozumianych jako „obowiązki wobec swojej rodziny, społeczeństwa, ludzkości”. Szerszy ich katalog zawiera wspomniana Amerykańska Deklaracja Praw i Obowiązków Człowieka; nie tworzą one zobowiązań natury sądowej.

Afrykański system ochrony praw człowieka

Od czasu sformułowania Karty Jedności Afryki w 1963 r. do powstania i wejścia w życie Aktu Konstytucyjnego Unii Afrykańskiej wzrosło znaczenie praw człowieka na tym kontynencie. Akt konstytucyjny wśród celów Unii Afrykańskiej wymienia uwzględnienie zasad Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ oraz ochronę praw człowieka i ludów Afryki. Podstawowym dokumentem określającym zasady i zakres ochrony praw jest **Afrykańska Karta Praw Człowieka i Ludów** z 1981 r. (weszła w życie w 1986 r.). Kładzie ona nacisk na zasady [solidaryzmu społecznego](#) i podmiotem praw

Kraje członkowskie Unii Afrykańskiej
Źródło: Heraldry, licencja: CC BY-SA 3.0.

czyni przede wszystkim ludy Afryki, nakładając na jednostki obowiązek podporządkowania się społeczności narodowej. Indywidualne prawa osobiste i polityczne zostały potraktowane dosyć ogólnikowo. **Afrykańska Komisja Praw Człowieka i Ludów** ma prawo przyjmować skargi od państw, a także osób fizycznych i prawnych, z kolei **Afrykański Trybunał Praw Człowieka i Ludów** (rozpoczął działalność w 2004 r.) przyjmuje wyłącznie skargi od państw. Obie te instytucje mają niewielkie możliwości egzekwowania przestrzegania tych praw.

Ochrona praw człowieka w Azji

W latach 90. XX w. kraje zrzeszone w ramach [Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej](#) (Association of South Asian Nations – ASEAN) rozpoczęły starania o zbudowanie systemu międzynarodowej ochrony praw człowieka w krajach azjatyckich. W wyniku uzgodnień w 2009 r. ASEAN powołało Międzyrządową Komisję ds. Praw Człowieka ASEAN, aby promowała prawa człowieka oraz koordynowała współpracę regionalną w zakresie praw człowieka w państwach członkowskich.

Komisja sporządziła projekt **Deklaracji Praw Człowieka ASEAN**, który przedstawiła w połowie 2012 r. W Phnom Penh w Kambodży, 18 listopada 2012 r., deklarację przyjęły jednogłośnie państwa członkowskie. Zawarto w niej wytyczne dla krajów ASEAN dotyczące zaangażowania w przestrzeganie praw człowieka. Artykuł 2. Deklaracji Praw Człowieka ASEAN zawiera zapis, że prawa człowieka przysługują każdej osobie i podkreśla, że należą one do „kobiet, dzieci, osób starszych, osób niepełnosprawnych, pracowników migrujących oraz grup wrażliwych i zmarginalizowanych” (art. 4). Deklarację tę skrytykowała jednak opinia międzynarodowa, a szczególnie Wysoki Komisarz ds. Praw Człowieka ONZ, Amnesty International i Human Right Watch. Powodem tego były następujące zapisy:

” ASEAN Human Rights Declaration

7. Jednocześnie realizację praw człowieka należy rozpatrywać w kontekście regionalnym i krajowym, mając na uwadze różne uwarunkowania polityczne, gospodarcze, prawne, społeczne, kulturowe, historyczne i religijne;

8. Korzystanie z praw człowieka i podstawowych wolności podlega

tylko takim ograniczeniom, jakie prawo określa wyłącznie w celu zapewnienia należytego uznania praw człowieka i podstawowych wolności innych osób oraz słusznym wymogów bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, zdrowia publicznego, bezpieczeństwa publicznego, moralności publicznej, a także ogólnego dobrobytu narodów w społeczeństwie demokratycznym.

Źródło: *ASEAN Human Rights Declaration*, tłum. własne, dostępny w internecie: asean.org [dostęp 23.07.2020 r.].

Ponadto Amnesty International uważa, że Komisja ds. Praw Człowieka ASEAN nie otrzymała w Deklaracji odpowiednich kompetencji do należytego badania przypadków łamania praw człowieka oraz nie ma możliwości otrzymywania skarg na nadużycia. Na tę kwestię zwracają uwagę także inni krytycy, w tym „Wall Street Journal”, twierdząc, że Komisja do tej pory nie podjęła żadnych działań, aby chronić podstawowe wolności obywateli, którymi się zajmuje.

Słownik

ASEAN

Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej; międzynarodowa organizacja polityczno-gospodarcza założona 8 sierpnia 1967 r. w Bangkoku

prawa człowieka

koncepcja, według której każdemu człowiekowi przysługują prawa, których źródłem jest przyrodzona godność ludzka; mają powszechny charakter; obowiązują na całym świecie i przysługują każdemu od chwili urodzenia

prawa kolektywne (solidarnościowe)

prawa człowieka rozumiane jako prawa przynależne określonym grupom bądź zbiorowościom, takim jak np. naród

regionalizm praw człowieka

uznanie prawa każdej społeczności do wprowadzania do systemu prawnego uniwersalnych zasad związanych z prawami człowieka z poszanowaniem własnej, odrębnej kultury i zwyczajów

solidaryzm społeczny

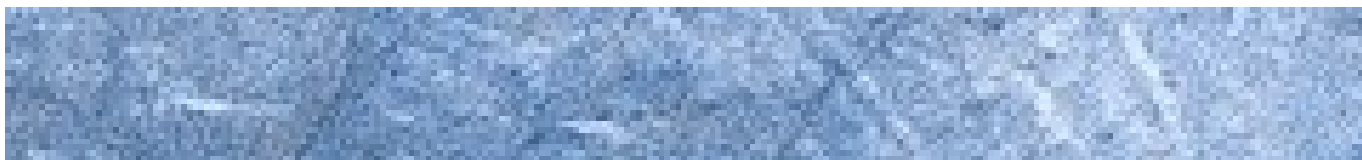
zakłada, że podstawową cechą społeczeństwa jest naturalna wspólnota interesów wszystkich warstw społecznych

Gra interaktywna

Polecenie 1

Rozwiąż test dotyczący ochrony praw człowieka w Afryce i obu Amerykach. Zwróć uwagę, że na niektóre pytania można udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Test

Sprawdź swoją wiedzę o ochronie praw człowieka w Afryce i Amerykach

Poziom trudności:

InteractiveTest.difficultyLevel.easy

Limit czasu:

7 min

Twój ostatni wynik:

-

Trwa wczytywanie...

Ćwiczenie 1

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

” *Pilna Akcja Wietnam: Więzień sumienia ks.*

Nguyen Van Ly ciężko chory

Działacz prodemokratyczny, katolicki ksiądz Nguyen Van Ly nie otrzymuje w więzieniu odpowiedniej opieki medycznej po przebytym w listopadzie udarze. Jego życie może być zagrożone.

Obecnie 63-letni ks. Nguyen Van Ly za działalność na rzecz praw człowieka spędził dotąd w więzieniach 17 lat. Aktualnie odbywa 8-letni wyrok z marca 2007 r. za „prowadzenie propagandy przeciwko państwu”. Był przetrzymywany głównie w pojedynczej celi. Gdy 14 listopada [2009 r. – dop. aut.] doznał udaru, w wyniku którego prawa strona jego ciała została sparaliżowana, na krótko przeniesiono go do szpitala więziennego nr 198 w Hanoi, gdzie był pilnowany przez pięciu strażników. Już 11 grudnia przewieziono go jednak z powrotem do więzienia Ba Sao, pomimo tego, iż paraliż ustąpił jedynie częściowo. Ksiądz nadal nie jest w pełni samodzielny.

W ciągu siedmiu miesięcy poprzedzających udar ksiądz kilkakrotnie poważnie zapadał na zdrowiu, miał m.in. przez kilka tygodni sparaliżowaną prawą połowę ciała. Władze więzienia nie zdiagnozowały poprawnie tych problemów i nie zapewniły więźniowi odpowiedniej opieki medycznej.

W kwietniu 2006 r. ks. Nguyen Van Ly był jednym z założycieli prodemokratycznego Bloku 8406. Pomagał też w zakładaniu innych zakazanych ugrupowań politycznych. Potajemnie publikował dysydencki dziennik „Tu Do Ngon Luan” („Wolność i Demokracja”).

Prosimy o niezwłoczne wysyłanie apeli w języku angielskim, wietnamskim lub swoim ojczystym, w których:

- wyrażą Państwo poważne zaniepokojenie faktem przewiezienia ks. Nguyena Van Ly z powrotem do więzienia pomimo tego, że nie doszedł jeszcze do siebie po udarze;
- wyrażą Państwo obawę, że w więzieniu ks. Nguyen Van Ly nie otrzyma odpowiedniej opieki medycznej i pomocy potrzebnej w rekonwalescencji po udarze;
- zaapelują Państwo o odesłanie ks. Nguyena Van Ly z powrotem do szpitala i o umożliwienie jego rodzinie częstych wizyt;
- zaapelują Państwo o niezwłoczne i bezwarunkowe uwolnienie ks. Nguyena Van Ly, jako że jest on więźniem sumienia przetrzymywanym wyłącznie za pokojowe korzystanie z prawa do wolności wypowiedzi i stowarzyszania się.

Źródło: *Pilna Akcja Wietnam: Więzień sumienia ks. Nguyen Van Ly ciężko chory*, tłum. Bartosz Kumanek, Marcin Natorski, 21.12.2009 r., dostępny w internecie: amnesty.org.pl [dostęp 12.02.2021 r.].

Ćwiczenie 2

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Joanna Składowska

Stan ochrony praw człowieka w wybranych państwach Ameryki Środkowej na przykładzie prawa do rzetelnego procesu

Na wąskim pasie lądu o powierzchni niewiele większej od Hiszpanii, pomiędzy dwoma przesmykami (Tehuantepec i Panamskim) oraz dwoma oceanami (Pacyfikiem i Atlantykiem), znajduje się siedem niedużych republik tworzących Amerykę Środkową: Belize, Gwatemala, Salwador, Honduras, Nikaragua, Kostaryka i Panama. (...). Strategiczne położenie na granicy kontynentów i oceanów, a przede wszystkim sąsiedztwo Stanów Zjednoczonych, czyniły z regionu miejsce ścierania się interesów światowych mocarstw. Kulminacją był okres zimnej wojny. Wielki brat z północy czuwał, by we własnej strefie wpływów, władza spoczywała w rękach popleczników. Należało utrzymać *status quo*, bez względu na skutki dla zwykłego człowieka. Próby zmian traktowane były za „ognisko wrogiej rewolucji” i nierzadko kończyły się interwencją bezpośrednią, a co najmniej wsparciem dla *establishmentu*.

Źródło: Joanna Składowska, *Stan ochrony praw człowieka w wybranych państwach Ameryki Środkowej na przykładzie prawa do rzetelnego procesu*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 23.07.2020 r.].

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Rett Ryszard Ludwikowski

Ochrona praw człowieka z perspektywy amerykańskiej oceny historycznego legatu Rady Europy

Amerykańska Karta Praw wymieniała głównie „negatywne prawa i wolności”, (...) czyli liście praw ograniczających rząd raczej niż (...) nakładających na rząd pozytywne obowiązki.

Źródło: Rett Ryszard Ludwikowski, *Ochrona praw człowieka z perspektywy amerykańskiej oceny historycznego legatu Rady Europy*, dostępny w internecie: scholarship.law.edu [dostęp 23.07.2020 r.].

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Robert Tabaszewski

Międzypamerykański Trybunał Praw Człowieka jako panamerykański organ sądowniczy

Wybór sędziów następuje w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością głosów stron Konwencji, przez Zgromadzenie Ogólne OPA, spośród panelu kandydatów zaproponowanych przez państwa na specjalnych listach nominacyjnych, przy czym każde z państw może zaproponować maksymalnie do trzech kandydatów. W przypadku, gdy państwo z tej możliwości skorzysta, co najmniej jeden z kandydatów musi posiadać obywatelstwo innego państwa niż to, które proponuje kandydatów.

Źródło: Robert Tabaszewski, *Międzypamerykański Trybunał Praw Człowieka jako panamerykański organ sądowniczy*, dostępny w internecie: depot.ceon.pl [dostęp 23.07.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

” Łukasz Głombicki

Afryka dzika? O tym, jak korporacje łamią prawa człowieka i niszczą środowisko rozmawiamy z mozambijskim aktywistą

Miliardowe inwestycje, poprawa stopy życiowej, ekologia i zyski dla budżetu – tylko w teorii tak wyglądają działania dużych koncernów w Mozambiku. O smutnej rzeczywistości rozmawiamy z Danielem Ribeiro, który w Afryce walczy o prawa człowieka. (...) Dobrym przykładem jest brazylijska firma Vale – kilka miliardów dolarów zainwestował w nią Deutsche Bank, ponadto m.in. BNP Paribas, Allianz czy Union Investment. Vale prowadzi w Mozambiku jedną z największych w Afryce kopalni węgla kamiennego. Spółka przymusowo przesiedliła tysiące rodzin, zmuszając je do zamieszkania w gorszych niż poprzednio warunkach. Ograniczyła ich swobodę poruszania się i w konsekwencji wpędziła w nędzę, a gdy zaczęli protestować – biła ich.

Źródło: Łukasz Głombicki, *Afryka dzika? O tym, jak korporacje łamią prawa człowieka i niszczą środowisko rozmawiamy z mozambijskim aktywistą*, 24.05.2012 r., dostępny w internecie: natemat.pl [dostęp 23.07.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Raport roczny Amnesty International 2014/15.

Sytuacja Praw Człowieka na świecie

Wymiar sprawiedliwości karnej nie pociągnął do odpowiedzialności żadnego funkcjonariusza służb specjalnych za ciężkie naruszenia praw człowieka popełnione podczas zamieszek w 2013 r., w tym za masowe zabójstwa demonstrantów popierających Mursiego popełnione 14 sierpnia w meczecie Rabaa al-Adawiya i na placu al-Nahda. 7 czerwca sąd apelacyjny uchylił wyroki wobec czterech policjantów skazanych za zabicie w sierpniu 2013 r. 37 więźniów.

Sąd ponownie orzekający w sprawie byłego prezydenta Husni Mubaraka, któremu zarzucano zabicie demonstrantów podczas powstania w 2011 r., w listopadzie oddalił sprawę na gruncie procesualnym. Z tych samych zarzutów oczyszczeni zostali minister spraw wewnętrznych jego rządu i kilku funkcjonariuszy bezpieczeństwa.

Źródło: *Raport roczny Amnesty International 2014/15. Sytuacja Praw Człowieka na świecie*, dostępny w internecie: amnesty.org [dostęp 23.07.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Maciej Andrzejewski, Marzena Cios

Rola i przyszłość Afrykańskiego Trybunału Praw Człowieka i Ludów w regionalnym systemie ochrony praw człowieka

W 2000 r. wyrażono nadzieję, że Trybunał nie zawiedzie oczekiwań mieszkańców Afryki, że będzie on uzdrowieniem dla kontynentu, który był dotychczas targany zamachami stanu, wojnami, klęskami głodu, a przede wszystkim nadużyciami prawa. Jednakże w przeciągu ponad dziesięciu lat od ustanowienia Trybunału, był on zdolny rozpoznać jedynie jedną sprawę. Pierwsze rozstrzygnięcie, a właściwie jego brak miało miejsce dopiero w dniu 15 grudnia 2009 r. w sprawie *Michelot Yogogombaye przeciwko Republice Senegalu*. W rozstrzygnięciu tym Trybunał stwierdził, że na podstawie art. 34(6) protokołu nie ma on jurysdykcji do rozpoznania wniesionej skargi, przy czym sędzia Fatsah Ouguergouz złożył zdanie odrębne. (...) Państwa afrykańskie chętnie uczestniczą w dyskusjach o prawach człowieka, składaniu deklaracji, a nawet gremialnie ratyfikują umowy międzynarodowe, (...) zwrócić należy uwagę, iż oprócz problemów finansowych i personalnych, z jakimi musi zmierzyć się Trybunał, konieczna jest promocja idei praw człowieka poprzez różnego rodzaju środki, od procesów legislacyjnych począwszy, poprzez edukację, na działalności organizacji pozarządowych skończywszy.

Źródło: Maciej Andrzejewski, Marzena Cios, *Rola i przyszłość Afrykańskiego Trybunału Praw Człowieka i Ludów w regionalnym systemie ochrony praw człowieka*, dostępny w internecie: prawo.uni.wroc.pl [dostęp 23.07.2020 r.].

Dla nauczyciela

Autor: Tomasz Malinowski

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022

Temat: Ochrona praw człowieka poza Europą

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.

Uczeń:

10) charakteryzuje działania organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka, odnosząc się do przykładów aktywności kilku z nich.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wymienia organizacje i instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka poza Europą;
- analizuje systemy ochrony praw człowieka w Amerykach, Afryce i Azji;
- ocenia stan ochrony praw człowieka poza Europą.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- odwrócona klasa;
- gra dydaktyczna.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przed lekcją zespół klasowy zostaje podzielony na grupy. Zadaniem każdej z nich jest przygotowanie prezentacji multimedialnej dotyczącej przydzielonego zagadnienia z sekcji „Przeczytaj”. Zagadnienia:

- gr. I – Ochrona praw człowieka w Ameryce;
- gr. II – Afrykański system ochrony praw człowieka;
- gr. III – Ochrona praw człowieka w Azji.

Grupy przygotowują też krótkie zadania aktywizujące dla pozostałych uczniów.

Faza wstępna:

1. Krótka dyskusja wprowadzająca: Jakie znacie przypadki łamania praw człowieka w Ameryce, Afryce i Azji? W jaki sposób chronione są prawa człowieka poza Europą?
2. Przedstawienie tematu „Ochrona praw człowieka poza Europą” i celów zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Przedstawienie uczniowskich prezentacji. Po każdej z nich następuje omówienie: uczniowie mogą zadawać pytania prelegentom, weryfikować i uzupełniać informacje.
2. Praca z materiałem w sekcji „Sprawdź się”. Uczniowie rozwiązują ćwiczenia – od najprostszych do najtrudniejszych – i robią to wspólnie. Wybrana osoba czyta po kolei polecenia. Po upływie czasu na zastanowienie się chętna osoba udziela odpowiedzi. Reszta uczniów ustosunkowuje się do niej, proponując swoje pomysły. Nauczyciel

w razie potrzeby koryguje odpowiedzi, dopowiada istotne informacje, udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. Gra dydaktyczna. Uczniowie dzielą się na 5-osobowe zespoły. Rozwiązują na czas test dotyczący ochrony praw człowieka w Afryce i obu Amerykach. Wygrywa zespół, który najszybciej rozwiąże bezbłędnie test.
2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania. Dokonuje oceny pracy wybranych uczniów.

Praca domowa:

1. Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- *Raport roczny Amnesty International 2014/15. Sytuacja Praw Człowieka na świecie*, amnesty.org.
- Robert Tabaszewski, *Międzyamerykański Trybunał Praw Człowieka jako panamerykański organ sądowniczy*, depot.ceon.pl.
- Łukasz Głombicki, *Afryka dzika? O tym, jak korporacje łamią prawa człowieka i niszczą środowisko rozmawiamy z mozambijskim aktywistą*, 24.05.2012 r., natemat.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Gra interaktywna” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.